

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВАЛЮТНИЙ РИНОК ЯК ОБ'ЄКТ СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ

Анотація. Розглянуто основні поняття валютного ринку, систему статистичних показників, використовувану в процесі його оцінювання. Проведено оцінювання факторів, що впливають на валютний курс. Досліджено методи визначення валютних курсів.

Аннотация. Рассмотрены основные понятия валютного рынка, система статистических показателей, используемая при его оценке. Проведена оценка факторов, влияющих на валютный курс. Исследованы методы определения валютных курсов.

Annotation. The article deals with the basic concepts of the currency market, the system of statistical indicators used in its evaluation. An evaluation of factors affecting the exchange rate is held. The methods for determining the exchange rates are studied.

Ключові слова: валютний ринок, валюта, валютний курс, валютна біржа, котирування.

Фінансово-економічна криза 2008 – 2009 рр. внесла істотні зміни у ситуацію, що склалася нещодавно на українському валютному ринку: відчутні зрушення у курсовій динаміці, принципові зміни в обсягах ринку, його волатильності та структурі операцій з різними валютними парами та категоріями учасників.

Існує безліч визначень валютного ринку. Валютний ринок – це система стійких економічних та організаційних відносин, що виникають у процесі здійснення операцій із купівлі та/або продажу іноземної валюти, платіжних документів в іноземних валютах, а також операцій із руху капіталу іноземних інвесторів [1]. Валютний ринок – сфера відносин в економіці між усіма учасниками, які зазначені на рис. 1, у процесі проведення кредитно-депозитних та конверсійних операцій у валюті іноземних держав.

Потрібно зазначити, що з функціональної точки зору валютні ринки забезпечують своєчасне здійснення міжнародних розрахунків: страхування від валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, валютну інтервенцію, одержання прибутку їх учасниками у вигляді різних курсів валют. З інституційної точки зору валютні ринки являють собою сукупність уповноважених банків, інвестиційних компаній, бірж, брокерських контор, іноземних банків, які здійснюють валютні операції. З організаційно-технічної точки зору валютний ринок являє собою сукупність телеграфних, телефонних, телексних, електронних та інших комунікаційних систем, що зв'язують між собою банки різних країн, здійснюють міжнародні розрахунки та інші валютні операції.

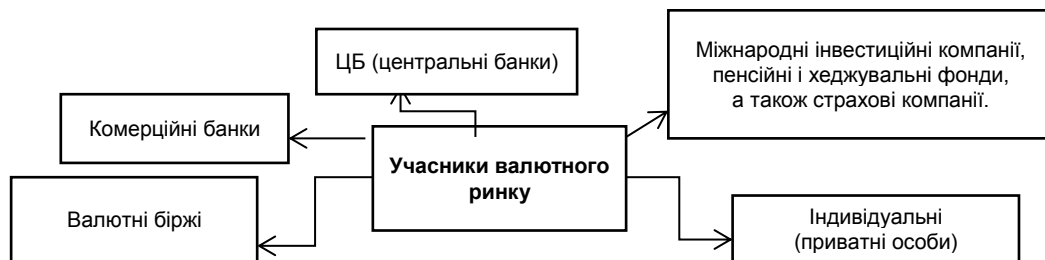

Рис. 1. Учасники валютного ринку

Валютні ринки можна класифікувати за цілим рядом ознак:

1. За сферою поширення: міжнародний валютний ринок; внутрішній, або національний валютний ринок.
2. За відношенням до валютних обмежень: вільний ринок; невольний ринок.
3. За видами застосовуваних валютних курсів: ринок з одним режимом; ринок з подвійним режимом.
4. За ступенем організованості: біржовий валютний ринок; позабіржовий валютний ринок, який фактично є міжбанківським [2]. Саме на нього припадає основний обсяг операцій, здійснюваних на FOREX.

Ринок FOREX (FOReign EXchange market) – міжбанківський ринок, що сформувався в 1971 році. Головний принцип па FOREX полягає в обміні однієї валюти на іншу, тобто головним товаром виступає валюта.

Валюта – ключовий елемент грошової системи держави: грошовий знак, повноцінна монета, рахункова грошова одиниця, що виконують функції грошей – міри вартості, засобу обігу і платежу [1].

Слід розглянути показники, які використовуються в процесі статистичного вивчення валютного ринку:

1. Показники попиту та пропозиції: кількість заявок на продаж і купівлю валюти; обсяг заявок на продаж і купівлю валюти, в одиницях валюти; співвідношення заявок на купівлю та продаж (за

2. Показники обороту валюти: загальний обсяг угод (у натуральних одиницях, в одиницях валюти і в грн); обсяг угод з окремими видами валюти; структура обороту (за видами валюти); індекси обороту; індекси структурних зрушень.

3. Показники ділової активності: кількість угод з валютою; кількість термінових угод; частка спотових і строкових угод; середня кількість угод за період.

4. Показники цін: ціна операції (грн / одиниця валюти) на певну дату; середня ціна операції за період; індекси цін; середнє відхилення цін. На біржовому ринку на кожну дату і в середньому за період повідомляється ціна відкриття, закриття, мінімальна та максимальна ціна торгів [3]. А оскільки ціни виражаються в різних валютах, то співвідношення цін і визначає курс обміну однієї валюти на іншу, тобто визначає валютний курс.

Валютний курс – ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошовій одиниці іншої країни, дорожочінних металах, цінних паперах [1].

За даними таблиці можна розглянути динаміку валютного курсу національної валюти гривні за 2000 – 2008 роки.

Таблиця

Показники діяльності банківської системи України
(за даними Національного банку України) [5]

Роки	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Показник	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Грошова маса, млн грн	32 252	45 755	64 870	95 043	125 801	194 071	261 063	396 156	515 727
Грошова база, млн грн	16 780	23 055	30 808	40 089	53 763	82 760	97 214	141 901	186 671
Облікова ставка НБУ (на кінець періоду), %	27,0	12,5	7,0	7,0	9,0	9,5	8,5	8,0	12,0
Процентні ставки банків у національній валюті, %									
за кредитами	40,3	31,9	24,8	20,2	17,9	16,4	15,4	14,4	17,8
за депозитами	13,5	11,2	7,8	7,1	7,8	8,5	7,6	8,2	9,9
Вимоги банків за наданими кредитами, млн грн	19574	28 373	42 035	67 835	88 579	143 418	245 226	426 863	734 010

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб, млн грн	18 738	25 674	37 715	61 617	82 959	132 745	184 234	279 738	357 204
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, млн грн	6 780	11 338	19 302	32 396	41 611	73 202	106 715	164 159	215 087
у національній валюті	3 481	6 566	11 601	18 875	22 116	42 176	57 837	99 411	107 526
в іноземній валюті	3 299	4 772	7 701	13 521	19 495	31 026	48 878	64 749	107 561
Офіційний курс національної грошової одиниці до іноземних валют, на кінець року, грн									
100 доларів США	543,45	529,85	533,24	533,15	530,54	505,00	505,00	505,00	770,00
100 євро	505,68	466,96	553,29	666,22	721,75	597,16	665,09	741,95	1085,55
Середній офіційний курс національної грошової одиниці до іноземних валют, грн									
100 доларів США	544,02	537,21	532,66	533,27	531,92	512,47	505,00	505,00	526,72
100 євро	502,89	481,36	503,01	602,44	660,94	638,99	633,69	691,79	770,80

Отже, як видно з таблиці, офіційний курс національної грошової одиниці до іноземної валюти євро з 2000 року зростає поступово і до кінця 2008 року збільшився в 2,1 раза, а до іноземної валюти доларів США – з 2000 року до кінця 2008 року збільшився в 1,4 раза, пік зростання спостерігався в період з другої половини 2007 до кінця 2008 року (рис. 2).

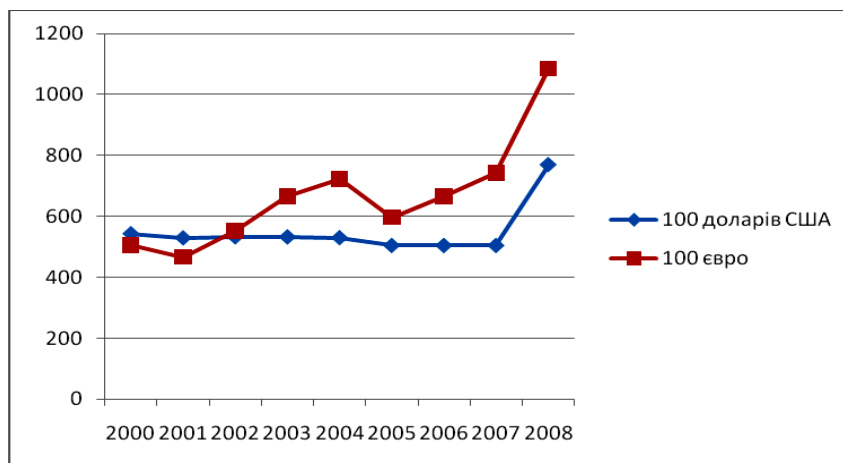

Рис. 2. Динаміка офіційного курсу національної грошової одиниці до іноземних валют

Різноманіття статистичних джерел, що розкривають інформацію про різні сегменти валютного ринку, дозволяє одержати цілісну картину впливу кризи на обсяг і структуру операцій щодо різних валют, учасників і контрагентів.

Останні кілька років Україна все активніше прагне стати членом Європейського Союзу. Ослабленість економіки країни і невирішеність політичних проблем, зниження реального ВВП, збільшення грошової маси, зростання інфляції – все це не дозволяє на даний момент розглядати Україну як реального претендента на членство в Європейському Союзі.

Наук. керівн. Погасій С. С.

Література: 1. <http://ru.wikipedia.org>. 2. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения / под ред. проф. Л. Н. Красавиной. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 576 с. 3. Тимофеева Т. В. Финансовая статистика : учебн. пособ. / Т. В. Тимофеева. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 480 с. 4. <http://files.korrespondent.net/organizations/uice>. 5. www.ukrstat.gov.ua.